

Posudek oponenta diplomové práce na diplomovou práci Evy Stejskalové „Přímá demokracie na komunální úrovni v České republice“

Diplomová práce je sepsána na 60 stranách vlastního textu, k němuž je připojen přehled obsahu, seznam použitých zdrojů (literatury, právních předpisů a judikatury) a resumé.

Práce je členěna do pěti kapitol. První se obecně věnuje formám přímé demokracie, jmenovitě petici, lidové iniciativě, referendu, plebiscitu a odvolání. Druhá kapitola, nazvaná „Přímá demokracie v České republice“ postihuje historický vývoj institutů přímé demokracie na našem území od doby rakouské monarchie do současnosti, jakož i na úrovni mezinárodní a Evropské unie. V této kapitole by ovšem bylo vhodné zmínit také Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. 19 (2001) o účasti občanů na místním veřejném životě, a Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy z 29. 4. 2005 č. 1704 (2005) týkající se dobré praxe referend v Evropě, na něž navazuje doporučení Výboru ministrů z 9. 11. 2005 č. 10745. Speciálně místních referend se týkají Doporučení Kongresu místních a regionálních samospráv Evropy (působícího též v rámci Rady Evropy) č. 113 (2002) a č. 182 (2005).

Třetí kapitola je zaměřena na popis a analýzu platné zákonné úpravy místního referenda v ČR, jakož i na praxi místních referend u nás. Rozlišování místních referend na ratifikační a konzultativní, které používá diplomantka (s. 21), však není jediné možné a zřejmě ani zcela přesné. Lze se setkat např. s klasifikací na místní referenda obligatorní a fakultativní, nebo referenda vyhlášená z rozhodnutí zastupitelstva obce, či naopak na návrh přípravného výboru.

V této kapitole je ovšem třeba ocenit zejména zahrnutí statistických údajů o účasti a tématech místních referend konaných od roku 2006, na něž navazuje rozbor faktorů ovlivňujících výsledek referenda a nedostatků zákona o místním referendu. (Aktuálně viz publikaci Jareš, A., Judová, A., Bureš, R. Analýza místních referend 2014. Praha: Transparency International – Česká republika, o. p. s., 2016, jež je součástí projektu vydavatele „Rok místních referend“.)

V práci zmíněná judikatura vztahující se k místnímu referendu je ovšem jen její dílčí výsečí, když zcela chybí rozsudky Nejvyššího správního soudu (viz např. č. j. Ars 2/2012-43 - ke dnům konání referenda, č. j. Ars 4/2012-47 – k formulaci otázky a k jejímu výkladu, č. j. Ars 4/2014-99 – k výzvě k odstranění vad návrhu, ke kontrole podpisových listin a ke vztahu otázky v referendu a úpravy obecně závaznou vyhláškou obce, č. j. Ars 5/2014-28 – k předčasnosti návrhu soudu na vyhlášení referenda, č. j. Ars 11/2014-42 – k navržení dne konání referenda a k vymezení otázky z hlediska rozhraničení působnosti obce a kraje), i některé významné nálezy Ústavního soudu (např. sp. zn. III. ÚS 263/09 a III. ÚS 995/09 - k přípustnosti referenda ve věcech týkajících se smluvních závazků obce).

Vhodnou součástí práce je kapitola čtvrtá, obsahující komparaci nástrojů přímé demokracie na Slovensku, v Polsku, v Maďarsku a v Německu (konkrétně v Bavorsku). Zvolit by bylo ovšem možno i další státy, v nichž lze „nalézt inspiraci“, je-li cílem hledat „více možností přímého rozhodování občanů územních samosprávných celků“ oproti české právní úpravě.

V páté kapitole, nazvané „Úvahy o možné budoucí podobě lokální přímé demokracie v České republice“, se diplomantka věnuje zejména návrhům na zavedení přímé volby starostů občanů (je ovšem sporné, zda jde v případě přímé volby bez dalšího o projev přímé demokracie) a s ní souvisejícímu institutu odvolání.

V práci diplomantka analyzuje i údaje o účasti oprávněných občanů u místních referend, která je zpravidla závislá na velikosti obce a tématu položené otázky. Navrhuji, aby při obhajobě práce diplomantka sdělila svůj názor k otázce, zda by řešením problému nízké účasti občanů u některých místních referend mohlo být připuštění elektronického hlasování při referendech (popř. i volbách) konaných na komunální úrovni.

V Praze dne 5. února 2016

JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D.